

Sławomir Stalmach*

Polskie media o wojnie w Ukrainie – przeгляд ważniejszych wydarzeń pierwszego półrocza 2022 roku

Streszczenie

Wojna, którą prowadzi Rosja przeciwko Ukrainie od 24 lutego 2022 roku, jest brutalna i określana jako pełnoskalowa, tj. z wykorzystaniem wszystkich sił i środków. W erze dynamicznie rozwijających się mediów także informacja stała się bronią, która jest świadomie używana w tym konflikcie.

Dokonując przeglądu najważniejszych informacji, które znalazły się w centrum zainteresowania dużej części mediów w Polsce podczas pierwszego półrocza od napaści Rosji na Ukrainę, można stwierdzić, że obszernie informują one o wojnie w Ukrainie, ale nie ograniczają się jedynie do relacjonowania konfliktu, odnoszą się także do dezinformacji i propagandy, a nawet dotyczą sfery resentymentów, które są wciąż żywe pomiędzy różnymi krajami. Zestawienie informacji uzmysławia jak ważną rolę we współczesnym świecie odgrywają media oraz że dbałość o ich rozwój i zabezpieczenie infrastruktury medialnej jest strategicznym zadaniem państwa.

Słowa kluczowe: media, wojna w Ukrainie, cyberbezpieczeństwo, dezinformacja

* Sławomir Stalmach, Ośrodek Implementacji Nowoczesnej Technologii Cyberbezpieczeństwa, Akademickie Centrum Polityki Cyberbezpieczeństwa, Akademia Sztuki Wojennej, e-mail: s.stalmach@akademia.mil.pl, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5679-4645>.

Media i dezinformacja

Nie ma jednej definicji mediów, która opisuje proces przekazywania informacji pomiędzy ludźmi¹. Właściwie nadal musimy zadowalać się ogólną refleksją przedstawioną przez Parmenidesa i Platona², że myśl z jednej głowy przechodzi do drugiej za pomocą jakiegoś pośrednika (tzw. koncepcja metaxy, od starogreckiego przyimka, który oznaczał coś między czymś lub wskazywał na to, co jest pośrodku). Tym pośrednikiem są ludzie – mediatorzy lub jakieś rzeczy specjalnie do tego przeznaczone lub stworzone, np. prasa czy eter. Tak samo nie ma jednej definicji dezinformacji występującej w mediach. Dezinformacja stale towarzyszy komunikacji międzyludzkiej, ale jej obecny rozwój można łączyć z rozkwitem mediów w internecie, gdzie powstały dogodne warunki do rozprzestrzeniania się fałszywek. Głównie dlatego, że współczesne media, czyli prasa, radio i telewizja, są niemal w całości dostępne w internecie.

Wydawać by się mogło, że od momentu napaści Rosji na Ukrainę będziemy mieli do czynienia ze wzmożeniem planowanego używania dezinformacji na potrzeby wojny. Oczywiście, to nastąpiło, ale dezinformacja okazała się tylko jednym z wielu narzędzi propagandy, i nie najważniejszym. Weszła do arsenału innych środków wojennych i tym samym straciła walor czegoś wyjątkowego, jaki miała jeszcze przed wojną. Dezinformacja stała się jedynie jednym z działań w katalogu akcji wojennych. Na potrzeby wojny nie wystarczy kłamać, bo to za mało, należy budować różnorodne, pełnoskalowe działania propagandowe.

To jest jeden z wniosków, jakie wynikają z analizy istotnych z punktu widzenia mediów wydarzeń z pierwszego półrocza wojny prowadzonej przez Rosję przeciwko Ukrainie w 2022 roku.

Metodologia badania

Badanie było prowadzone z wykorzystaniem metody teorii ugruntowanej (czasami nazywanej metodą ugruntowaną lub MTU). Uważa się, że twórcami tego sposobu naukowego badania są: Barney Glaser³, Kathy Charmaz⁴,

1 D. Mersch, *Teorie mediów*, Warszawa 2010.

2 Platon, *Uczta*, Warszawa 1994, s. 96–97.

3 B. Glaser, *Getting Started*, „The Grounded Theory Review” 2020, t. 19, nr 1.

4 K. Charmaz, *Teoria ugruntowana. Praktyczny przewodnik po analizie jakościowej*, Warszawa 2009.

a także Krzysztof Konecki⁵. Naukowcy z niej korzystający analizują jakiś problem zgodnie z rozumowaniem indukcyjnym na podstawie zebranych różnorodnych danych, w tym medialnych. Dodając kolejne dane, z czasem zaczyna się wyłaniać konkretna teoria. Wreszcie, dochodzi do tzw. nasycenia, czyli momentu, w którym badacze osiągają pewność, że kolejne dane nie zmieniają istotnie wysnutego wniosku.

Najważniejsze dla omawianego badania było przyjęcie definicji, czym są główne wydarzenia z punktu widzenia mediów. Dla wszystkich typów redakcji, tj. gazetowych, radiowych, telewizyjnych, internetowych, w tym tzw. mediów społecznościowych, obecnie najważniejsze są dwa wymiary – powszechność i opiniotwórczość. Powszechność to – zależnie od typu mediów – nakład, słuchalność, oglądalność, klikalność i zasięgi. Opiniotwórczość wpływa na renomę i poważanie redakcji, co przekłada się na pozycję tytułu na rynku medialnym. Dlatego ważnymi wydarzeniami z punktu widzenia mediów są nie tylko te informacje, które spotykają się z powszechnym zainteresowaniem, ale także te, które stanowią o marce danego tytułu. Każda redakcja ważne informacje oznacza w sposób szczególny, np. są one umieszczane w najważniejszym miejscu, są opatrywane wykrzyknikiem lub hasłem typu Breaking News czy edytorial, do nich stosuje się pogrubienie, dołącza obszernie omówienie itp.

W badaniu za główne wydarzenia z punktu widzenia mediów uznano te, które zarazem powszechnie rezonują, czyli rozchodzą się wiralowo, oraz te, które zostały uznane za szczególnie ważne przez poszczególne redakcje. Były zamieszczane z emfazą przez wiele redakcji równocześnie oraz natychmiast zyskiwały ogromne zainteresowanie odbiorców. Przeglądając różne media z pierwszego półrocza wojny w Ukrainie, dało się zauważyć, że niektóre informacje pojawiały się w kilku tytułach równocześnie i zajmowały zainteresowane redakcje w sposób szczególny.

Badaniu były poddane media publikujące w języku polskim: prasa, radio, telewizja, które mają swoje strony internetowe, a także te, które wyłącznie ukazują się w internecie.

Przyjęto, że badanie będzie obejmowało 6 miesięcy od dnia napaści Rosji na Ukrainę, tj. od 24 lutego do 24 sierpnia 2022 roku. Jednakże wojna w Ukrainie nie wybuchła z dnia na dzień, dlatego zdecydowano się na analizę także

5 K. Konecki, *Wizualna teoria ugruntowana. Podstawowe zasady i procedury*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2012, t. 7, nr 1.

wybranych zdarzeń z kilku miesięcy poprzedzających inwazję wojsk rosyjskich na terytorium Ukrainy.

Główne wydarzenia, z punktu widzenia mediów, charakteryzują się tym, że występują w różnych mediach jednocześnie, dlatego do wskazania poszczególnych zdarzeń wystarczy przywołanie jednej spośród wielu redakcji. Wszystkie obrazy użyte w prezentacji są screenami otwartych stron internetowych i są wykorzystywane jedynie w celu ilustracji analizy naukowej.

Badanie wymagało w pierwszej kolejności zestawienia kalendarium głównych wydarzeń z punktu widzenia mediów, warto bowiem zobaczyć jak wiele informacji następowało jedna po drugiej i jak szybko kolejne zdarzenia wypierały poprzednie. Następnie podjęto próbę wyciągnięcia analitycznych wniosków z tak zestawionego dziennika. Najważniejsze wnioski dotyczą po pierwsze, konieczności zadbania przez państwo o infrastrukturę medialną na wypadek konfliktu oraz pod drugie, potrzeby budowania świadomości społecznej, zwłaszcza, czym jest racja stanu, a czym wroga propaganda.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń medialnych

Autor artykułu dokonał przeglądu ważniejszych faktów, dezinformacji i działań propagandowych związanych z atakiem Rosji na Ukrainę, które były powszechnie dyskutowane w polskich mediach i uznane za ważne z punktu widzenia różnych redakcji. W nawiasach podano tylko jedno, wybrane źródło danej informacji, screeny zdjęć służą jedynie ilustracji danej informacji do celów naukowych i pochodzą z różnych stron internetowych czy mediów społecznościowych.

Początek czerwca 2021 – Białoruś rozpoczęła operację specjalną skierowaną przeciwko Litwie, Łotwie i Polsce. Na Białoruś są sprowadzani rzekomi emigranci, skąd próbuje się ich przepchnąć przez granice do Polski, Litwy i Łotwy. Medialnie operację popierali tzw. pożyteczni idioci⁶.

6 N. Makarewicz, A. Zygiel, M. Partyła, *Tysiące migrantów przy granicy polsko-białoruskiej. Rozbili obóz w rejonie Kuźnicy*, RMF24, 2021, https://www.rmf24.pl/raporty/raport-kryzys-na-pograniczu/news-tysiace-migrantow-przy-granicy-polsko-bialoruskiej-rozbili-o,nld,5632401#crp_state=1 [dostęp: 5.01.2023].

Źródło: https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-kryzys-na-pograniczu/news-tysiacie-migrantow-przy-granicy-polsko-bialoruskiej-rozbili-o,nld,5632401#crp_state=1 [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 1. Próba sforsowania granicy białorusko-polskiej

Przełom 2021 i 2022 – Rosja zgromadziła ponad 100 tys. żołnierzy przy granicy z Ukrainą, a także na granicy Białorusi i Ukrainy. Pod koniec listopada 2021 roku Stany Zjednoczone udostępniły swoim europejskim sojusznikom dane wywiadowcze wskazujące na możliwość wielokierunkowego ataku Rosji na Ukrainę.

11 lutego 2022 – Amerykanie ostrzegli przed wojną i ujawnili swoje szpiegowskie analizy. Na briefingu w Białym Domu doradca ds. bezpieczeństwa narodowego Jake Sullivan mówił, że atak Rosji na Ukrainę może rozpocząć się około 20 lutego.

23 lutego – Unia Europejska przyjęła pakiet sankcji wobec Rosji w odpowiedzi na decyzję Kremla o wysłaniu wojsk do obwodów donieckiego i ługańskiego.

24 lutego 2022, godz. 3.45 – rosyjska telewizja wyemitowała wystąpienie prezydenta Rosji Władimira Putina, który ogłosił, że Rosja rozpoczyna „specjalną operację militarną” w obronie samozwańczych republik na wschodzie

Ukrainy, kilka dni wcześniej uznanych przez Rosję za niepodległe państwa. Putin zapowiedział, że celem Rosji nie jest „okupacja Ukrainy”, ale siły rosyjskie będą dążyły do „demilitaryzacji Ukrainy” i jej „denazyfikacji”. Putin dodał, że Rosja nie pozwoli Ukrainie „wejść w posiadanie broni nuklearnej”⁷.

Źródło: <https://natemat.pl/398711,putin-wypowiedzial-wojne-przemowienie-prezydenta-rosji> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 2. Telewizyjne wystąpienie Władimira Putina

24 lutego – nie działała żadna informacyjna telewizja ukraińska. Ukraińcy dowiedzieli się o wojnie głównie z telewizji rosyjskich i amerykańskich. Największa stacja informacyjna Ukraina24 w nocy z 23 na 24 lutego nie pracowała.

24 lutego cały dzień – wszystkie media na całym świecie pokazywały obrazy z napadniętej Ukrainy, głównie exodus Ukraińców i przemówienia prezydenta Wołodymyra Zełeńskiego oraz nieliczne ujęcia z przekraczania granicy przez wojska rosyjskie i pierwsze zdjęcia ostrzelanych rakietowo budynków mieszkalnych⁸.

7 T. Ławnicki, *Tak Putin wypowiedział wojnę. Okoliczności wymagają od nas natychmiastowych działań*, NaTemat, 2022, <https://natemat.pl/398711,putin-wypowiedzial-wojne-przemowienie-prezydenta-rosji> [dostęp: 5.01.2023].

8 H. Ossowski, *Sznur aut na wyjeździe z Kijowa. Mieszkańcy uciekają ze stolicy Ukrainy*, Wirtualna Polska, 2022, <https://wiadomosci.wp.pl/sznur-aut-na-wyjeździe-z-kijowa-ludzie-uciekaja-ze-stolicy-ukrainy-6740734577269664a> [dostęp: 5.01.2023].

Źródło: <https://wiadomosci.wp.pl/sznur-aut-na-wyjezdzie-z-kijowa-ludzie-uciekaja-ze-stolicy-ukrainy-6740734577269664a> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 3. Sznur aut na drogach wyjazdowych z Kijowa

Źródło: https://www.rmf24.pl/raporty/raport-wojna-z-rosja/news-zaciete-walki-w-kijowe-rosyjski-pocisk-trafil-w-blok-mieszka,nld,5857126#crp_state=1 [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 4. Zniszczony budynek mieszkalny w Kijowie

24 lutego wieczorem – prezydent Stanów Zjednoczonych Joe Biden ogłosił sankcje, które „będą służyć kosztować rosyjską gospodarkę zarówno w krótkim, jak i w długim okresie”.

Od 24 lutego przez cały czas – media informowały o wszechstronnej pomocy udzielanej przez Polaków sąsiadom z Ukrainy.

25 lutego – świat obiegnął wiralowo film internetowy, w którym obrońcy Wyspy Węży mówią: „Russkij wojennyj korabl, idi na chuj!” Była to odpowiedź Ukraińców na dictum dowódcy rosyjskiego statku wojennego, który zaatakował placówkę ukraińską na tej wyspie. Wszyscy obrońcy mieli zginąć tuż po tych słowach w wyniku ostrzału rosyjskiego. Później okazało się, że nikt nie zginął, a obrońcy zostali wzięci do niewoli, z której po 3 miesiącach zostali zwolnieni. Sformułowanie stało się zawołaniem bojowym ukraińskich żołnierzy⁹.

Źródło: <https://www.wprost.pl/wojna-na-ukrainie/10636126/bohatera-smierc-obroncow-wyspy-wezy-rosyjski-okrecie-wojenny-spielaj.html> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 5. Rosyjski okręt wojenny widziany z Wyspy Węży

26 lutego – rząd Niemiec ogłosił decyzję o wysłaniu broni do Ukrainy, potwierdził to dzień później podczas przemówienia w Bundestagu kanclerz Olaf Scholz. W praktyce, Niemcy ociągali się z wysłaniem obiecanej broni.

⁹ Bohaterska śmierć obrońców Wyspy Węży. Rosyjski okręcie wojenny, *spie***laj*, Wprost.pl, 2022 <https://www.wprost.pl/wojna-na-ukrainie/10636126/bohatera-smierc-obroncow-wyspy-wezy-rosyjski-okrecie-wojenny-spielaj.html> [dostęp: 5.01.2023].

28 lutego – ukazał się kontrowersyjny wywiad z ambasadorem Rosji w Polsce, udzielony tygodnikowi „Sieci”. Pismo było krytykowane za udostępnienie swoich łam do szerzenia propagandy rosyjskiej¹⁰.

Źródło: <https://wpolityce.pl/polityka/587569-tak-opublikowalismy-zapis-rosyjskiej-pychy-i-klamstwa> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 6. Artykuł opublikowany w tygodniku „Sieć”

28 lutego – BBC usunęła ze swojego portalu kłamliwy tweet uderzający w Polskę. Opisował on rzekome szykany z powodu koloru skóry, jakich miał doznać nigeryjski student Gabriel, który przekraczał granicę ukraińsko-polską. Wycofanie tweetu zostało uznane za sukces działań w stylu: presja ma sens¹¹.

10 M. Karnowski, *Tak, opublikowaliśmy zapis rosyjskiej pychy i rosyjskiego kłamstwa. I od razu tak to nazwaliśmy. To ważny dokument, Polacy muszą to wiedzieć*, wPolityce, 2022, <https://wpolityce.pl/polityka/587569-tak-opublikowalismy-zapis-rosyjskiej-pychy-i-klamstwa> [dostęp: 5.01.2023].

11 *Presja ma sens. BBC usunęła kłamliwy tweet uderzący w Polskę*, Tysol.pl, 2022, <https://www.tysol.pl/a79856-presja-ma-sens-bbc-usunela-klamliwy-tweet-uderzajacy-w-polske> [dostęp: 5.01.2023].

Źródło: <https://www.tysol.pl/a79856-presja-ma-sens-bbc-usunela-klamliwy-tweet-uderzajacy-w-polske> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 7. Student Gabriel z reportażu BBC

2 marca – operator gazociągu Nord Stream 2 zamknął działalność.

3 marca – w „Le Figaro” został opublikowany kłamliwy artykuł o tym, że Polska jest zaledwie pośrednikiem dla innych państw w sprawie pomocy dla Ukrainy.

4 marca – wiralowo rozprzestrzenił się fake news o tym, że aktor Leonardo DiCaprio przekazał 10 mln dolarów wsparcia dla Ukrainy.

5 marca – ukraińska piosenka pod tytułem „Bayraktar” stała się światowym hitem w internecie.

8 marca – pokerowe zagranie polskiego MSZ w sprawie przekazania samolotów do Ukrainy. Polskie MSZ zadeklarowało, że Polska jest gotowa przenieść wszystkie swoje samoloty MiG-29 do bazy w Ramstein i oddać do dyspozycji NATO, żeby zostały przekazane do Ukrainy. Ucięło to dyskusję na temat, czy przekazywać samoloty do Ukrainy i kto ma to zrobić – dowództwo NATO czy poszczególne kraje¹²?

12 Oświadczenie Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wypowiedzią Sekretarza Stanu USA w sprawie przekazania samolotów Ukrainie, MSZ, Warszawa, 2022, <https://>

9 marca – w internecie został pokazany spreparowany film o płaczącym malcu na granicy w Medyce, którym nikt się nie zajął. Straż Graniczna zdementowała tego fake newsa – przy chłopczyku byli rodzice, ale na filmie ich nie pokazano¹³.

Źródło: <https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,28199741,fake-news-malec-ktory-mial-sam-przekroczyc-granice-w-medyce.html> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 8. Płaczący chłopczyk na granicy w Medyce

11 marca – prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski przemawiał z wykorzystaniem łączy internetowych przed polskim parlamentem. Później także przed parlamentami: Niemiec, Francji, Finlandii, Słowacji, Czech, Łotwy, Japonii, Stanów Zjednoczonych.

www.gov.pl/web/dyplomacja/oswiadczenie-ministra-spraw-zagranicznych-rzeczypospolitej-polskiej-w-zwiazku-z-wypowiedzia-sekretarza-stanu-usa-w-sprawie-przekazania-samolotow-ukrainie [dostęp: 5.01.2023].

¹³ A. Gorczyca, *Medyka. Płaczący malec z filmu, który obiegł świat, nie szedł do granicy sam. Pogranicznicy sprawdzili: To 4-letni Walerij*, Gazeta Wyborcza, Rzeszów, 2022, https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,28199741,fake-news-malec-ktory-mial-sam-przekroczyc-granice-w-medyce.html?utm_source=facebook.com&utm_medium=SM&utm_campaign=FB_Gazeta_Wyborcza&fbclid=IwAR2YoD%E2%80%9393LDolulxFYesozxgqaCXmzKEDZnS61OxG34BcODdTnHOR%E2%80%9393uws_6Ok [dostęp: 5.01.2023].

Źródło: <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8377943,zelenski-polski-parlament-wojna-ukraina.html> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 9. Prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski (na ekranie) przemawia podczas uroczystego zgromadzenia posłów i senatorów na sali plenarnej Sejmu w Warszawie

16 marca – do Kijowa przybyli pierwsi przywódcy innych państw. Byli to: premier Mateusz Morawiecki, wicepremier Jarosław Kaczyński oraz premier Czech Petr Fiala i premier Słowenii Janez Jansa¹⁴.

16 marca – Rosjanie zbombardowali teatr w Mariupolu, w którym było około 1000 cywili. Obiekt był oznaczony napisem „dzieci”¹⁵.

29 marca – Ukraińcy ujawnili zbrodnię w Buczy; odkryli ponad 400 ciał cywilów. Świat obiegły porażające zdjęcia rozstrzelanych mieszkańców miasta.

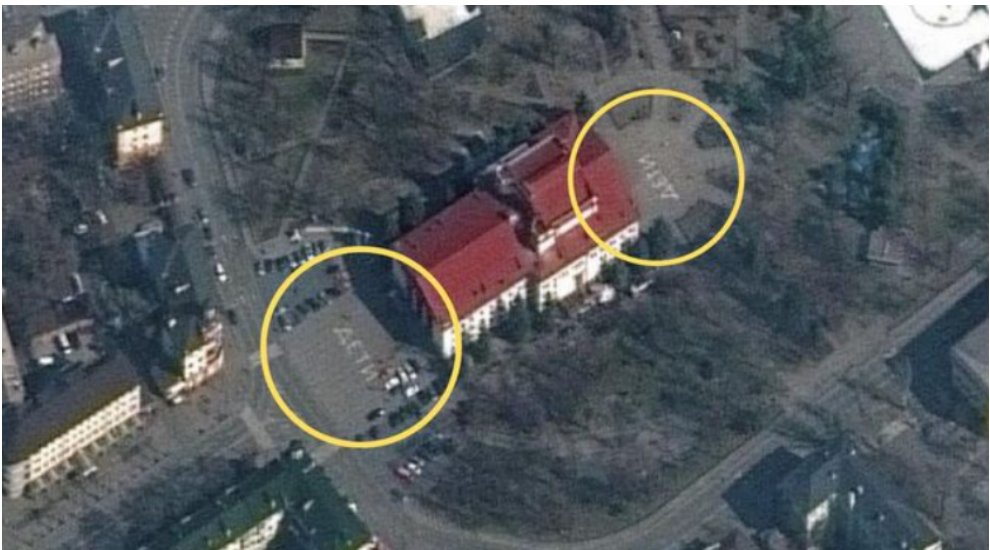
14 Ł. Lipiński, „Misja pokojowa” na Ukrainie. O co chodzi Kaczyńskiemu?, *Polityka*, 2022, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2158427,1,misja-pokojowa-na-ukrainie-o-co-chodzi-kaczynskiemu.read> [dostęp: 5.01.2023].

15 *Wojna na Ukrainie. Rosjanie zbombardowali teatr, w którym było około tysiąca cywili. Obiekt był oznaczony napisem dzieci*, *Bielsk.eu*, 2022, <https://bielsk.eu/kraj-swiat/37008-wojna-na-ukrainie-rosjanie-zbombardowali-teatr-w-ktorym-bylo-okolo-tysiaca-cywili-obiekt-byl-oznaczony-napisem-dzieci-foto-wideo> [dostęp: 5.01.2023].

Źródło: <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2158427,1,misja-pokojowa-na-ukrainie-o-co-chodzi-kaczynskiemu.read> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 10. Wizyta premierów Polski, Czech i Słowenii w Kijowie

Źródło: <https://bielsk.eu/kraj-swiat/37008-wojna-na-ukrainie-rosjanie-zbombardowali-teatr-w-ktorym-bylo-okolo-tysiaca-cywili-obiekt-byl-oznaczony-napisem-dzieci-foto-wideo> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 11. Zbombardowany teatr w Mariupolu

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bucha_after_Russian_invasion_of_Ukraine_5.jpg [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 12. Ofiary zbrodni w Buczy

Źródło: <https://natemat.pl/404615,ludobojstwo-rosjan-w-buczy-pod-kijowem-ciala-zabitych-na-ulicach> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 13. Ofiary zbrodni w Buczy

7 kwietnia – zespół Pink Floyd zaprezentował swoją wersję ukraińskiej piosenki „Czerwona kalina”, z udziałem ukraińskiego wokalisty-żołnierza.

11 kwietnia – ukazał się raport Amnesty International Polska pt. „Polska: okrucieństwo zamiast współczucia na granicy z Białorusią”, w którym krytycznie została oceniona reakcja Polski na operację specjalną reżimu białoruskiego polegającą na przepychaniu rzekomych uchodźców przez granicę Polski, Litwy i Łotwy¹⁶.

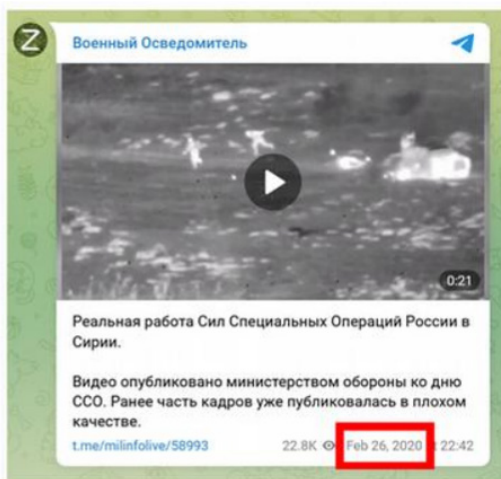
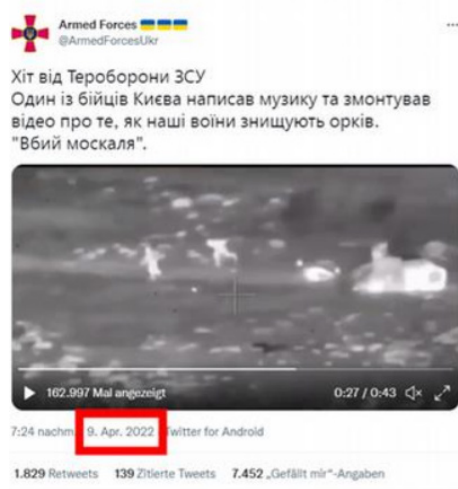
Źródło: <https://amnesty.org.pl/okrutne-traktowanie-na-granicy-polsko-bialoruskiej-i-w-osrodkach-dla-cudzoziemcow/> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 14. Print screen internetowej strony Amnesty International Polska

14 kwietnia – dziennikarze „Deutsche Welle” ujawnili fotomontaże internetowych filmów ukraińskich. Analiza wykazuje wiele manipulacji dotyczących m.in. zniszczeń czołgów rosyjskich i tego, że niektóre obrazy pochodzą z innych wojen, pokazano czołgi zniszczone w 2014 roku lub podczas wojny w Syrii¹⁷.

¹⁶ Okrucieństwo zamiast współczucia na granicy z Białorusią, Warszawa 2022.

¹⁷ M. Trobridge, *Sprawdzenie faktów: dlaczego te osiągnięcia wojskowe Ukrainy nie są prawdziwe*, DW.com, 2022, <https://www.dw.com/de/faktencheck-warum-diese-milit%C3%A4rischen-erfolge-der-ukraine-nicht-echt-sind/a-61473133> [dostęp: 5.01.2023].

© Twitter/Telegram

Źródło: <https://www.dw.com/de/faktencheck-warum-diese-milit%C3%A4r-erfolger-ukraine-nicht-echt-sind/a-61473133> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 15. Print screen internetowej strony „Deutsche Welle”

17 maja – ministrowie spraw zagranicznych Szwecji i Finlandii podpisali wnioski o przystąpienie ich państw do Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Źródło: <https://radioszczecin.pl/6,440388,andrzej-duda-w-kijowie-nadszedl-czas-na-nowy-pol> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 16. Prezydent Andrzej Duda w parlamencie ukraińskim w Kijowie

22 maja – prezydent Andrzej Duda wystąpił przed parlamentem Ukrainy w Kijowie. Był on pierwszym od ataku Rosji na Ukrainę przywódcą w ukraińskim parlamencie.

Do 3 czerwca – Unia Europejska przyjęła łącznie sześć pakietów sankcji w reakcji na inwazję Rosji na Ukrainę.

6 czerwca – Elon Musk podał informację, że już 27 lutego 2022 roku przekazał Ukrainie zestawy Starlink firmy SpaceX. W sumie przekazano 15 tys. zestawów internetowych, routerów. Starlink to usługa szerokopasmowa firmy SpaceX, która nie wykorzystuje naziemnej infrastruktury, ale sieć satelitów zawieszonych na niskiej orbicie. Ukraińskie wojsko z powodzeniem wykorzystuje Starlink m.in. do koordynowania ruchu dronów¹⁸.

17 czerwca – Ukraińcy zachwalali w mediach, sprawdzone w warunkach bojowych, polskie wyrzutnie przeciwlotnicze Piorun i produkowane w naszym kraju samobieżne haubice Krab.

1 lipca – ambasador Ukrainy w Niemczech w wywiadzie wychwalał Stepana Banderego. Został skrytykowany za to, że zasila rosyjską narrację, która ma skłócić Polaków i Ukraińców¹⁹.

3 lipca – została opublikowana analiza przygotowana przez BBC pokazująca skalę wsparcia finansowego dla Ukrainy przez poszczególne kraje:

- Stany Zjednoczone zobowiązały się do przekazania wsparcia w wysokości 25,45 mld dolarów. Dotychczas przekazały środki na cele militarne w wysokości 6,3 mld dolarów;
- Wielka Brytania zobowiązała się do przekazania 3,73 mld dolarów, natomiast rzeczywiste dotychczasowe wydatki to 1,6 mld dolarów;
- Polska zobowiązała się do udzielenia Kijowowi wsparcia o wartości 1,81 mld dolarów;
- Niemcy zadeklarowały 1,48 mld dolarów;
- Kanada – 0,8 mld;

¹⁸ K. Duffy, *Elon Musk zdradził, ile zestawów Starlink jest w Ukrainie*, Businessinsider.com.pl, 2022, <https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/elon-musk-zdradzil-ile-zestawow-starlink-jest-w-ukrainie/jjkh2tk> [dostęp: 5.01.2023].

¹⁹ M. Zaremba, *Ambasador Ukrainy w Niemczech o Banderze i Polakach. Szybka reakcja polskiego i ukraińskiego MSZ*, Wprost.pl, 2022, <https://www.wprost.pl/polityka/10766770/ambasador-ukrainy-w-niemczech-o-banderze-i-polakach-szybka-reakcja-polskiego-i-ukrainskiego-msz.html> [dostęp: 5.01.2023].

- Norwegia – 0,48 mld;
- Czechy – 0,27 mld USD²⁰.

12 lipca – minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak potwierdził, że wartość wsparcia wojskowego przekazanego Ukrainie przez Polskę to 1,7 mld dolarów²¹.

Źródło: <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1409784%2Cszef-mon-podal-wartosc-przekazanego-ukrainie-sprzetu-nie-sa-koszty-jest> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 17. Wicepremier, minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak

25 lipca – Rada Języka Polskiego zachęcała do stosowania połączeń: do Ukrainy (w Ukrainie), zamiast: na Ukrainę (na Ukrainie)²².

²⁰ Skala pomocy dla Ukrainy. USA, W. Brytania, Polska, wGospodarce, 2022, <https://wgospodarce.pl/informacje/113946-skala-pomocy-dla-ukrainy-usa-w-brytania-polska> [dostęp: 5.01.2023].

²¹ Szef MON: wartość wsparcia przekazanego Ukrainie przez Polskę to 1,7 mld dolarów, jesteśmy w czołówce, PAP, 2022, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1364989%2Cszef-mon-wartosc-wsparcia-przekazanego-ukrainie-przez-polske-17-mld> [dostęp: 5.01.2023].

²² „W Ukrainie” i „do Ukrainy” – do stosowania takiej składni zachęca Rada Języka Polskiego, OKO.press.pl, 2022, <https://oko.press/w-ukrainie-i-do-ukrainy-do-stosowania-takiej-skladni-zacheca-rada-jezyka-polskiego> [dostęp: 5.01.2023].

26 lipca – żona prezydenta Ukrainy Ołena Zełeńska wzięła udział w sesji fotograficznej dla „Vogue”, za co została skrytykowana, że lansuje w trakcie wojny²³.

Źródło: <https://kobieta.onet.pl/wiadomosci/zelenska-pozowala-dla-vogea-nie-wszyscy-sa-zadowoleni-gorzkie-slowa-internautow/pv9pll5> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 18. Ołena Zełeńska na okładce amerykańskiego „Vogue”

²³ K. Chibowska, *Ołena Zełeńska pozowała dla „Vogue’a”. Nie wszyscy są zadowoleni. Gorzkie słowa internautów obiegły sieć*, Onet, 2022, <https://kobieta.onet.pl/wiadomosci/zelenska-pozowala-dla-vogea-nie-wszyscy-sa-zadowoleni-gorzkie-slowa-internautow/pv9pll5> [dostęp: 5.01.2023].

3 sierpnia – ukazał się kontrowersyjny wywiad byłego kanclerza Niemiec Gerharda Schroedera dla tygodnika „Stern”, w którym były kanclerz poparł Rosję²⁴.

Gesellschaft Politik Panorama Kultur Lifestyle Digital Wirtschaft Sport Gesundheit Genuss Reise Familie Auto

Politik > Deutschland > Gerhard Schröder: "Warum soll ich mich entschuldigen?"

INTERVIEW EXKLUSIV

Herr Schröder, warum distanzieren Sie sich nicht von Wladimir Putin? "Vielleicht kann ich noch mal nützlich sein"

"Ich wollte meine Familie schützen", sagt Gerhard Schröder zur Begründung, weshalb er einen Aufsichtsratsposten bei Gazprom ausgeschlagen hat. Er ist von Sanktionen durch die EU bedroht

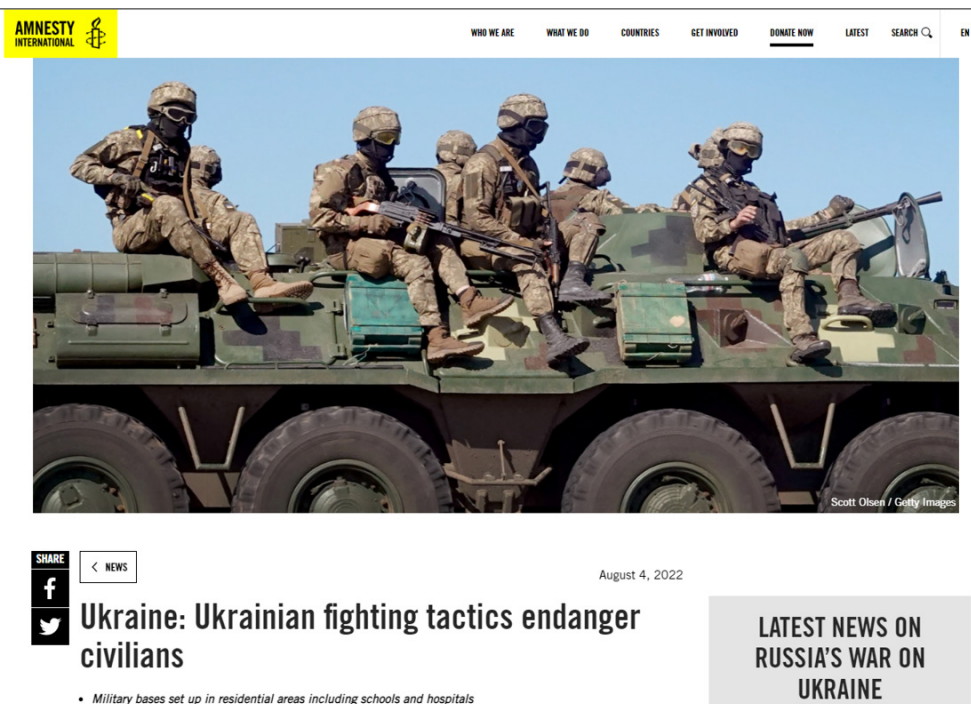
© Jens Umbach

Źródło: <https://www.stern.de/politik/deutschland/gerhard-schroeder---warum-soll-ich-mich-entschuldigen---32593292.html> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 19. Print screen internetowej strony pisma „Stern”

24 B. Dudek, *Niemiecka prasa o Gerhardzie Schroederze: hochsztapler, marionetka, nadworny błazen*, Wirtualna Polska, 2022, <https://wiadomosci.wp.pl/niemiecka-prasa-o-gerhardzie-schroederze-hochsztapler-marionetka-nadworny-blazen-6797793036954112a> [dostęp: 5.01.2023].

4 sierpnia – Amnesty International publikowała raport, z którego wynika, że zarówno Rosja, jak i Ukraina łamią międzynarodowe prawo humanitarne. Zostało to uznane za wsparcie Rosji²⁵.

AMNESTY INTERNATIONAL

WHO WE ARE WHAT WE DO COUNTRIES GET INVOLVED DONATE NOW LATEST SEARCH Q EN

Scott Olsen / Getty Images

SHARE < NEWS August 4, 2022

Ukraine: Ukrainian fighting tactics endanger civilians

• Military bases set up in residential areas including schools and hospitals

LATEST NEWS ON RUSSIA'S WAR ON UKRAINE

Źródło: <https://amnesty.org.pl/ukrainska-taktyka-wojskowa-stanowi-zagrozenie-dla-ludnosci-cywilnej/> [dostęp: 5.01.2023].

Fot. 20. Print screen internetowej strony Amnesty International

6 sierpnia – Straż Graniczna podała, że od początku wojny do Polski przybyło 5,297 mln osób uciekających przed wojną w Ukrainie (równocześnie wyjechało z Polski 3,409 mln Ukraińców). Organizacja Narodów Zjednoczonych podała, że od 24 lutego Ukrainę opuściło łącznie ponad 9,9 mln osób. Na terenie Europy przebywało ponad 6,1 mln uchodźców z Ukrainy.

24 sierpnia, pół roku wojny, czyli 182 dzień wojny – prezydent Joe Biden ogłosił największy jednorazowy pakiet pomocy Białego Domu dla Ukrainy w wysokości 3 mld dolarów, odkąd rozpoczęła się rosyjska inwazja. Niemcy potwierdziły tego dnia, że sfinalizowały transport darów wojskowych o wartości 0,5 mld euro.

25 *Ukraińska taktyka wojskowa stanowi zagrożenie dla ludności cywilnej*, Warszawa 2022.

Wnioski dotyczące infrastruktury medialnej

Analiza zestawionych głównych wydarzeń – z punktu widzenia mediów – dotyczących wojny w Ukrainie pozwala wyciągnąć kilka wniosków, które mogą być przydatne do wzmacniania naszej obronności, szczególnie w dziedzinie cyberbezpieczeństwa.

Zakres definicyjny cyberbezpieczeństwa obejmuje cztery obszary, które powinny być omawiane wspólnie:

- 1) prawo dotyczące cyberprzestrzeni;
- 2) system bezpieczeństwa i instytucje odpowiedzialne za cyberbezpieczeństwo;
- 3) internet, rozumiany jako środowisko medialne;
- 4) przestrzeń internetu, która jest nowym środowiskiem społecznym²⁶.

Wojna pokazała, że polskie prawo dotyczące cyberprzestrzeni musi być dyskutowane i systematycznie doprecyzowywane, a cały system bezpieczeństwa i instytucje odpowiedzialne za cyberbezpieczeństwo muszą być przejrzane od nowa. W maju 2020 roku prezydent Andrzej Duda zatwierdził „Strategię bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, w której wskazano zagrożenie atakami hybrydowymi ze strony Rosji, co wkrótce stało się faktem. Zapisano w niej: „Federacja Rosyjska prowadzi również działania poniżej progu wojny (o charakterze hybrydowym), niosące ryzyko wybuchu konfliktu (w tym niezamierzonego, wynikającego z gwałtownej eskalacji w rezultacie incydentu, szczególnie militarnego), a także podejmuje wszechstronne i kompleksowe działania za pomocą środków pozamilitarnych (w tym: cyberataki, dezinformacja) celem destabilizacji struktur państw i społeczeństw zachodnich oraz wywoływania podziałów wśród państw sojuszników”²⁷.

Tuż przed atakiem kinetycznym Rosji na Ukrainę nastąpiło tzw. uderzenie hybrydowe z użyciem migrantów sprowadzanych na granicę Białorusi z krajami Unii Europejskiej. Reżim Aleksandra Łukaszenki próbował ich przepychać do Polski i na Litwę po to, żeby wywołać zamieszanie, które miało odciągnąć uwagę od przygotowań do militarnego zaatakowania Ukrainy. W pewnym stopniu to się udało, niektórzy bowiem politycy i media dały się nabrać, że mamy do czynienia z autentycznymi uchodźcami, którzy potrzebują pomocy. Wojna w Ukrainie rozpoczęła się dużo wcześniej niż atak kinetyczny, bo

26 S. Stalmach, *Cztery obszary cyberbezpieczeństwa – omówienie zakresu tematycznego*, „Przegląd Policyjny” 2021, nr 1, s. 94.

27 *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020, s. 6.

inwazja rosyjska została poprzedzona działaniami paramilitarnymi na granicach Białorusi z Polską, Litwą i Łotwą.

Wojna w Ukrainie uzmysławia nam jak ważna jest infrastruktura medialna. Wbrew pozorom wojna w Ukrainie nie była w pierwszych dniach powszechnie pokazywana w mediach. Ukraińskie media nie były przygotowane do działań wojennych. Dziennikarze ukraińscy Alina Makarczuk i Ołeh Biłeckki mówili w sierpniu 2022 roku na antenie TVN24 o tym, jak dowiedzieli się o wybuchu wojny²⁸.

TVN24 | Świat 24 sierpnia 2022, 9:59 | Aktualizacja: 24 sierpnia 2022, 19:11 Autor: js/kab Źródło: TVN24

Źródło: A. Makarczuk, O. Biłeckki, op. cit.

Fot. 21. Print screen internetowej strony TVN24

Biłeckki powiedział, że 24 lutego rano nie działała żadna informacyjna telewizja ukraińska. Ukraińcy dowiedzieli się o wojnie z telewizji rosyjskich i amerykańskich. Makarczuk dodała, że o wojnie ludzie w Ukrainie dowiadawali się z Telegramu i mediów społecznościowych. Biłeckki, wówczas dziennikarz telewizji Ukraina24, przyznał, że do pracy został wezwany dopiero wieczorem 24 lutego. W innym wywiadzie dodał, że od wybuchu wojny największe

²⁸ A. Makarczuk, O. Biłeckki, *Pół roku temu Rosja zaatakowała Ukrainę. ... wspominają wybuch wojny*, TVN24, 2022, <https://tvn24.pl/swiat/pol-roku-temu-rosja-zaatakowala-ukraine-dziennikarze-alina-makarczuk-i-oleh-bilecki-wspominaja-wybuch-wojny-6081689>, [dostęp: 5.01.2023].

telewizje w Ukrainie połączyły siły i nadawały wspólny program – częściowo ze Lwowa²⁹. Prawdopodobnie szybko także zostały zniszczone przez Rosjan nadajniki naziemne w Ukrainie. Sytuację poprawiła nieco interwencja firmy Elona Muska, który wyposażył Ukrainę w łączność satelitarną. W tym kontekście należy zadać pytanie o cały system zabezpieczenia łączności w naszym kraju, tj., jakie wnioski należy wpisać do ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa³⁰, do „Strategii cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej”³¹, a także – być może – do zadań wojsk obrony cyberprzestrzeni?

Wnioski dotyczące propagandy i racji stanu

Propaganda była i jest bardzo ważnym elementem każdej wojny. Propagandą i dezinformacją posługują się najeźdźcy i obrońcy, a także wszyscy zaangażowani w konflikt, a nawet jedynie jego obserwatorzy. Terytorialnie wojna toczy się na konkretnych ziemiach, ale medialnie w cyberprzestrzeni wielu krajów. Bardzo wyraźnie objawiło się to podczas napaści Rosji na Ukrainę.

Na podstawie analizy wydarzeń medialnych da się wyróżnić trzy obszary aktywności propagandowej: wzmacnianie własnego morale, deprecjację obrazu przeciwnika oraz pozyskiwanie przychylności społeczeństw trzecich. Rosjanie twierdzili, że prowadzą operację specjalną, której celem jest obrona Rosji, a może i całego świata, przed ukraińskimi nazistami, odnosili się tym samym do pamięci o II wojnie światowej. Ukraińcy nazywają Rosjan orkami, czyli obrzydliwymi stworami rodem z tolkienowskich opowieści, które atakują ludzi – dziś mieszkańców Ukrainy, a jutro być może także innych krajów europejskich.

Powszechnie uważa się, że Ukraina skutecznie się broni dzięki waleczności swoich żołnierzy oraz wsparciu militarnemu i finansowemu udzielanemu przez Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię, Polskę i inne kraje. Przy okazji jak

29 O. Biłcki, *Zelenski? To nie był prezydent z mojej bajki. Do wybuchu wojny*, rozm. J. Taciak, TVN24, 2022, <https://tvn24.pl/premium/oleh-bilecki-ukrainiski-dziennikarz-o-wojnie-prezydencie-wolodymyrze-zelenskim-polakach-rosjanach-i-papiezu-franciszku-wywiad-5711640> [dostęp: 5.01.2023].

30 Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, Dz.U. 2018, poz. 1560.

31 *Strategia cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019–2024*, Warszawa 2019, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/strategia-cyberbezpieczenstwa-rzeczypospolitej-polskiej-na-lata-2019-2024> [dostęp: 5.01.2023].

na dłoni widać różnice interesów poszczególnych państw i odmiennie prowadzoną politykę zagraniczną przez takie kraje jak: Niemcy, Francja, Chiny czy Indie.

Polska jednoznacznie, szybko i nie szcędząc środków, opowiedziała się za Ukrainą. Odbył się to pomimo urazów istniejących pomiędzy naszymi krajami, które nie zostały dotychczas przepracowane, a które dotyczą głównie stosunku do UPA i Stepana Bandery. Dodatkowo propaganda rosyjska straszy co jakiś czas wizją aneksji części Ukrainy przez Polskę. Żywo był dyskutowany np. wywiad ambasadora Ukrainy w Niemczech, który chwalił Bandere. Ambasador został wkrótce przez rząd w Kijowie odwołany z Berlina oficjalnie za to, że dał paliwo propagandzie rosyjskiej. Jeszcze częściej na czołówki mediów dostawały się relacje opisujące zachowania rządu niemieckiego wobec potrzebującej pomocy Ukrainy. Obiektywnie, Niemcy zachowywali się niejednoznacznie – z jednej strony deklarowali pomoc, z drugiej, zwlekali z jej faktycznym przekazaniem. Subiektywnie, na stosunek polskich mediów do polityki niemieckiej wobec Ukrainy miała wpływ – wydaje się – nasza wzajemna, polsko-niemiecka rywalizacja w Unii Europejskiej i NATO.

W wyniku analizy zdarzeń medialnych widać wyraźnie, że resentymenty nadal zajmują ważne miejsce w świadomości społecznej Polaków. Napaść Rosji na Ukrainę uzmysławia nam jaką pożywką dla wrogiej propagandy i dezinformacji są nieprzepracowane animozje między państwami i społeczeństwami.

Zakończenie

Reasumując, wojna w Ukrainie rozpoczęła się długo przed atakiem kinetycznym i dotyczy także cyberprzestrzeni, która jest ponad granicami krajów. Bardzo ważnym komponentem sił obronnych są media i cała z nimi związana infrastruktura nadawcza. Walka z wrogą propagandą to nie tylko wychwytywanie dezinformacji, lecz także przepracowywanie własnych uprzedzeń oraz definiowanie racji stanu, do czego niezbędna jest współpraca mediów krajowych.

Istnieją dwie podstawowe definicje pojęcia „wojna”. Na uczelniach wojskowych z pewnością rozpowszechniona jest ta, którą zapisał w swoim dziele pt. „O naturze wojny” Carl Gottlieb von Clausewitz, pruski teoretyk wojny i generał, a mianowicie: „Wojna jest tylko kontynuacją polityki innymi środkami”³².

Zupełnie inną definicję wojny przedstawiła Hannah Arendt, niemiecka teoretyk polityki pochodzenia żydowskiego, filozofka, która uważała wręcz przeciwnie, że wojna nie jest kontynuacją polityki, a nawet zupełnym zaprzeczeniem politykowania. W książce pt. „Polityka jako obietnica” napisała: „Ponieważ wojny nie da się prowadzić bez rozkazów i posłuszeństwa, i ponieważ decyzje militarne nie mogą być przedmiotem dyskusji i perswazji, wojna należała, według Greków, do sfery niepolitycznej [...]. Wojna nie jest tutaj kontynuacją polityki innymi środkami, ale czymś przeciwnym [...]”³³.

Wojna w Ukrainie zmusza nas do kolejnego przemyślenia, czym są wojny, czy można ich w ogóle uniknąć i jaką rolę odgrywają media w tym kontekście.

Bibliografia

- Arendt H., *Polityka jako obietnica*, Warszawa 2007.
- Biłdecki O., *Zelenski? To nie był prezydent z mojej bajki. Do wybuchu wojny*, rozm. J. Tacik, TVN24, 2022, <https://tvn24.pl/premium/oleh-bilecki-ukrainski-dziennikarz-o-wojnie-prezydencie-wolodymyrze-zelenskim-polakach-rosjanach-i-papiezu-franciszku-wywiad-5711640> [dostęp: 5.01.2023].
- Bohatera śmierć obrońców Wyspy Węży. Rosyjski okręcie wojenny, *spie***taj*, Wprost.pl, 2022, <https://www.wprost.pl/wojna-na-ukrainie/10636126/bohatera-smierc-obroncow-wyspy-wezy-rosyjski-okrecie-wojenny-spielaj.html> [dostęp: 5.01.2023].
- Charmaz K., *Teoria ugruntowana. Praktyczny przewodnik po analizie jakościowej*, Warszawa 2009.
- Chibowska K., *Ołena Zelenska pozowała dla „Vogue’a”. Nie wszyscy są zadowoleni. Gorzkie słowa internautów obiegły sieć*, Onet, 2022, <https://kobieta.onet.pl/wiadomosci/zelenska-pozowala-dla-voguea-nie-wszyscy-sa-zadowoleni-gorzkie-slowa-internautow/pv9pll5> [dostęp: 5.01.2023].
- Clausewitz C., *O naturze wojny*, Warszawa 2010.
- Dudek B., *Niemiecka prasa o Gerhardzie Schroederze: hochsztapler, marionetka, nadworny błazen*, Wirtualna Polska, 2022, <https://wiadomosci.wp.pl/niemiecka-prasa-o-gerhardzie-schroederze-hochsztapler-marionetka-nadworny-blazen-6797793036954112a> [dostęp: 5.01.2023].
- Duffy K., *Elon Musk zdradził, ile zestawów Starlink jest w Ukrainie*, Businessinsider.com.pl, 2022, <https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/elon-musk-zdradzil-ile-zestawow-starlink-jest-w-ukrainie/jjkh2tk> [dostęp: 5.01.2023].
- Glaser B., *Getting Started*, „The Grounded Theory Review” 2020, t. 19, nr 1.
- Gorczyca A., *Medyka. Płaczący malec z filmu, który obiegł świat, nie szedł do granicy sam. Pogranicznicy sprawdzili: To 4-letni Walerij*, Gazeta Wyborcza, Rzeszów, 2022, https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,28199741,fake-news-malec-ktory-mial-sam-przekroczy-granice-w-medyce.html?utm_source=facebook.com&utm_medium=SM&utm_campaign=FB_Gazeta_Wyborcza&fbclid=IwAR2YoD%E2%80%93LDolulxFYesoZxgqCXmzKEDZnS61OxG34BcODdTnHOR%E2%80%93uws_6Ok [dostęp: 5.01.2023].
- Karnowski M., *Tak, opublikowaliśmy zapis rosyjskiej pychy i rosyjskiego kłamstwa. I od razu tak to nazwa-liśmy. To ważny dokument, Polacy muszą to wiedzieć*, wPolityce, 2022, <https://wpolityce.pl/polityka/587569-tak-opublikowalismy-zapis-rosyjskiej-pychy-i-klamstwa> [dostęp: 5.01.2023].

- Konecki K., *Wizualna teoria ugruntowana. Podstawowe zasady i procedury*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2012, t. 7, nr 1.
- Lipiński Ł., „*Misja pokojowa*” na Ukrainie. O co chodzi Kaczyńskiemu?, *Polityka*, 2022, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/2158427,1,misja-pokojowa-na-ukrainie-o-co-chodzi-kaczynskiemu.read> [dostęp: 5.01.2023].
- Ławnicki T., *Tak Putin wypowiedział wojnę. Okoliczności wymagają od nas natychmiastowych działań*, *NaTemat*, 2022, <https://natemat.pl/398711,putin-wypowiedzial-wojne-przemowienie-prezydenta-rosji> [dostęp: 5.01.2023].
- Makarczuk A., Biłcki O., *Pół roku temu Rosja zaatakowała Ukrainę... wspominają wybuch wojny*, *TVN24*, 2022, <https://tvn24.pl/swiat/pol-roku-temu-rosja-zaatakowala-ukraine-dziennikarze-alina-makarczuk-i-oleh-bilecki-wspominaja-wybuch-wojny-6081689> [dostęp: 5.01.2023].
- Makarewicz N., Zygiel A., Partyła M., *Tysiące migrantów przy granicy polsko-białoruskiej. Rozbili obóz w rejonie Kuźnicy*, *RMF24*, 2021, https://www.rmf24.pl/raporty/raport-kryzys-na-pograniczu/news-tysiace-migrantow-przy-granicy-polsko-bialoruskiej-rozbili-o,nld,5632401#crp_state=1 [dostęp: 5.01.2023].
- Mersch D., *Teorie mediów*, Warszawa 2010.
- Okrucieństwo zamiast współczucia na granicy z Białorusią*, Warszawa 2022.
- Ossowski H., *Sznur aut na wyjeździe z Kijowa. Mieszkańcy uciekają ze stolicy Ukrainy*, *Wirtualna Polska*, 2022, <https://wiadomosci.wp.pl/sznur-aut-na-wyjezdzie-z-kijowa-ludzie-uciekajaze-stolicy-ukrainy-6740734577269664a> [dostęp: 5.01.2023].
- Oświadczenie Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wypowiedzią Sekretarza Stanu USA w sprawie przekazania samolotów Ukrainie*, MSZ, Warszawa, 2022, <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/oswiadczenie-ministra-spraw-zagranicznych-rzeczypospolitej-polskiej-w-zwiazku-z-wypowiedzia-sekretarza-stanu-usa-w-sprawie-przekazania-samolotow-ukrainie> [dostęp: 5.01.2023].
- Platon, *Uczta*, Warszawa 1994.
- Presja ma sens. BBC usunęła kłamliwy tweet uderzający w Polskę*, *Tysol.pl*, 2022, <https://www.tysol.pl/a79856-presja-ma-sens-bbc-usunela-klamliwy-tweet-uderzajacy-w-polske> [dostęp: 5.01.2023].
- Skala pomocy dla Ukrainy. USA, W. Brytania, Polska, wGospodarce*, 2022, <https://wgospodarce.pl/informacje/113946-skala-pomocy-dla-ukrainy-usa-w-brytania-polska> [dostęp: 5.01.2023].
- Stalmach S., *Cztery obszary cyberbezpieczeństwa – omówienie zakresu tematycznego*, „Przegląd Policyjny” 2021, nr 1.
- Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2020.
- Strategia cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019–2024*, Warszawa, 2019, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/strategia-cyberbezpieczenstwa-rzeczypospolitej-polskiej-na-lata-2019-2024> [dostęp: 5.01.2023].
- Szef MON: wartość wsparcia przekazanego Ukrainie przez Polskę to 1,7 mld dolarów, jesteśmy w czołówce*, *PAP*, 2022, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1364989%2Cszef-mon-wartosc-wsparcia-przekazanego-ukrainie-przez-polske-17-mld> [dostęp: 5.01.2023].
- Trobridge M., *Sprawdzenie faktów: dlaczego te osiągnięcia wojskowe Ukrainy nie są prawdziwe*, *DW.com*, 2022, <https://www.dw.com/de/faktencheck-warum-diese-milit%C3%A4rischen-erfolge-der-ukraine-nicht-echt-sind/a-61473133> [dostęp: 5.01.2023].
- Ukraińska taktyka wojskowa stanowi zagrożenie dla ludności cywilnej*, Warszawa 2022.
- „*W Ukrainie*” i „*do Ukrainy*” – do stosowania takiej składni zachęca Rada Języka Polskiego, *OKO.press.pl*, 2022, <https://oko.press/w-ukrainie-i-do-ukrainy-do-stosowania-takiej-skladni-zacheca-rada-jezyka-polskiego> [dostęp: 5.01.2023].
- Wojna na Ukrainie. Gdzie toczą się kluczowe walki?*, *Polskie Radio Program Trzeci*, Warszawa, 2022, <https://trojka.polskieradio.pl/arttykul/2909545,Wojna-na-Ukrainie-Gdzie-tocza-sie-kluczowe-walki-POSLUCHAJ> [dostęp: 5.01.2023].

Wojna na Ukrainie. Rosjanie zbombardowali teatr, w którym było około tysiąca cywili. Obiekt był oznaczony napisem dzieci, Bielsk.eu, 2022, <https://bielsk.eu/kraj-swiat/37008-wojna-na-ukrainie-rosjanie-zbombardowali-teatr-w-ktorym-bylo-okolo-tysiaca-cywili-obiekt-bylo-oznaczony-napisem-dzieci-foto-wideo> [dostęp: 5.01.2023].

Zaremba M., *Ambasador Ukrainy w Niemczech o Banderze i Polakach. Szybka reakcja polskiego i ukraińskiego MSZ*, Wprost.pl, 2022, <https://www.wprost.pl/polityka/10766770/ambasador-ukrainy-w-niemczech-o-banderze-i-polakach-szybka-reakcja-polskiego-i-ukrainskiego-msz.html> [dostęp: 5.01.2023].

Polish media about the war in Ukraine – an overview of the most important events of the first half of 2022

Abstract

The war that Russia has been waging against Ukraine since 2022 is brutal and described as full-scale, i.e. with the use of all forces and means. In the era of dynamically developing media, information has also become a weapon that is consciously used in this conflict.

When reviewing the most important information that was the focus of interest of a large part of the media in Poland during the first half of the year after the Russian attack on Ukraine, it can be stated that the media in Poland extensively inform about the war in Ukraine, but they do not limit themselves to reporting the conflict, they also refer to to disinformation and propaganda, and even touch on the sphere of resentment that is still alive between different countries. The summary of information makes it clear how important the media are in the modern world and that care for their development and securing the media infrastructure is a strategic task of the state.

Key words: media, war in Ukraine, cybersecurity, disinformation